

Vladimír Novák: MUSICAE NAVALES PRAGENSES

Referát o publikaci Pražské lodní hudby 18. století

Studie Vladimíra Nováka a Ludmily Mašlaňové (Mašlanové) o Pražských lodních hudbách 18. století vyšla roku 1993 (2. vydání 1995, Praha) v edici Varia de Musica Národní knihovny při příležitosti šestistého výročí smrti sv. Jana Nepomuckého (1340,1350? - 1393). Pro vydání byla připravena již o devět let dříve. Tehdejší politický režim však realizaci titulu oddálil, přestože v původním textu z osmdesátých let byly hlubší souvislosti mezi lodními hudbami a svatojánským kultem pouze naznačeny. Tento problém vysvětluje především značná část předmluvy.

Vladimír Novák se narodil roku 1936. Studoval u prof. Čmugra (klavír, violoncello, komorní a orchestrální hra), prof.Krajse a Dr.Reinbergera (varhany) a u dr. Smetáčka a prof. Venhody (dirigování a sbormistrovství). V létech 1953 – 1963 byl ředitelem kůru a varhaníkem u sv.Jiljí v Nymburce. Stejnou funkci zastával u sv.Mikuláše v Praze na Malé Straně (1963-1966) a u sv.Jiljí, kde založil Svatojilský sbor (1967-1985). Od roku 1983 působí jako dirigent a umělecký vedoucí souboru BACH - COLLEGIUM Praha. Je členem Neue-Bachgesellschaft. Jeho badatelské aktivity se především soustřeďují na rodinu Brixů - čtyřdílná monografie zůstává bohužel stále jen v rukopisné podobě. Publikace o lodních hudbách je výsledkem spolupráce s Mgr. Ludmilou Mašlaňovou, která v současné době vyučuje na Konzervatoři Pavla Josefa Vejvanovského v Kroměříži.

Je důležité si uvědomit, že autoři ve vlastním obsahu díla nepředkládají čtenáři výčet všech lodních hudeb, provozovaných v Praze. Při současné znalosti historických pramenů je to i neuskutečnitelné. Nejdůležitějším pramenným materiálem této problematiky je především dobový tisk (např. Pražské poštovské noviny, později Prager Post – Zeitungen), který se dochoval pouze v ojedinělých ročnících. Kombinací tiskových zpráv, vlastních záznamů pořadatelů a v neposlední řadě dochovaných hudebnin vytváří celkový obraz o dění při pražských lodních hudbách , účinkujících, skladbách a jejich následném ohlasu. Všechny tyto složky jsou hodnoceny a vztahovány na ostatní hudební produkci v Praze.

Stat' studie je rozčleněna do pěti kapitol:

- 1.) Vznik tradice pražských lodních hudeb
- 2.) Lodní hudby a jejich vývoj v souvislosti s hudebním a společenským životem Prahy
(Ta je dále členěna do tří nejdůležitějších časových období.)
- 3.) Zachované notové materiály k pražským lodním hudbám

4.) Pražské lodní hudby v beletristickém a výtvarném umění

5.) Chronologický přehled pražských lodních hudeb v 18. století

Latinský výraz *Musica navalis* označuje pražské hudební produkce na lodích, jakož i příslušný hudební repertoár. Často se můžeme setkat i s pojmem *Musica Aquatica* nebo s českou alternativou vodní či lodní hudba. Termín *Musica navalis* byl zaveden především z nutnosti označit tuto specifickou formu provozování hudby, kdy jsou hráči – vokalisté a instrumentalisté umístěni na lodích a posluchači na říčním pobřeží. Produkce je také často doprovázena vizuálními efekty, mezi něž patří nasvícení vodní hladiny, lodí, mostu a někdy i ohňostroj. Vodní hudba byla provozována v mnoha evropských městech, např. Händelova *Water music* z roku 1717 určená ke slavnostem na Temži. Je známá i z Benátek, Paříže a jiných měst. Tyto produkce byly spíše instrumentálního rázu. Při lodních produkcích v Praze byla provozována vokálně – instrumentální díla, což bylo motivováno především propagací protireformačního kultu. Pro vznik pražské tradice mají zásadní význam Drážďany. Poloha zdejšího zámku na břehu Labe a bohatý kulturní život poskytovaly ideální podmínky pro pořádání slavností situovaných do zahrad a na řeku. Zdejší lodní hudby byly proluty všemi inscenačními prvky barokního divadla. Nejznámější je pravděpodobně provedení díla *Diana sull' Elba* (v publikaci *Serenata fatta sull' Elba*) od Johanna Davida Heinichena roku 1719. Zachovaná rytina ukazuje hladinu Labe, uprostřed ní pluje loď s malým pódiem pro sbor zpěvaček. V přední části hraje instrumentální soubor, jehož centrum tvoří pozitiv.

Určitý vliv mělo i svědectví Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic. Ten ve svém cestopisu *Cesta z Království Českého etc.* popisuje průběh lodní hudby odehrávající se v Benátkách při slavnosti zasubování moře. Lodní produkce realizované v zahraničí takto postupně nacházely svou odezvu i v Čechách. Po celé 17. a část 18. století měly převážně liturgický charakter. Byly realizací původních průvodů s hudbou, nyní ovšem na lodích a hudba zde získala daleko větší význam. Při průvodech se omezovala jen na sbor trubačů a bubeníků s menším počtem zpěváků, někdy doplněný přenosným pozitivem. Při lodních produkcích bylo možné použít hudební těleso odpovídající podmínkám chrámového kůru. Navíc k dosažení kontrastních efektů musel být počet nástrojů i několikanásobně větší. V lodních hudbách tedy běžně účinkovalo až dvě stě zpěváků a instrumentalistů. Díky tomu mohly být realizovány i náročné skladby. Pražské lodní hudby brzy získaly dobrou pověst i v cizině a každoročně je navštěvovalo obrovské množství posluchačů z Prahy a českého venkova.

Důležitý moment v historii pražských lodních hudeb spadá do roku 1627. Strahovskému opatu Kašparu z Questenberka se podařilo prosadit vydání ostatků zakladatele

premonstrátského řádu sv. Norberta. Ty byly uloženy v chrámu P. Marie v protestantském Magdeburgu. 1. května 1627 byla schránka s ostatky světce přenesena do Prahy. To se samozřejmě neobešlo bez velkolepých slavností, mezi nimiž měla své místo i lodní hudba. Stala se zcela záležitostí studentů klementinského jezuitského semináře – centra hudebně-dramatických představení. Hlediště bylo umístěno v Jezuitské zahradě (dnes Strakova akademie). Lodě byly soustředěny pod Karlův most. Odtud vyjela nejprve veliká regata. Za doprovodu zpěvu a hudby doplula středem Vltavy k Jezuitské zahradě, kde zakotvila. Hudebníci, hrající na smyčcové a dechové nástroje, byli v podpalubí. Loď představovala Magdeburg – hlavní působiště Norbertovo. Na palubě pak bylo možno vidět postavy symbolizující lásku, opatrnost, zbožnost, statečnost a mírnost. Po intrádě přijely i ostatní lodě symbolizující země – působiště sv. Norberta. Následovala oslavná deklamace s hudebními intermedií. Vše končilo odjezdem velké lodi zpět ke Karlovu mostu – symbol přenesení ostatků do Prahy. Popis uvádí strahovský kronikář Fabius. Bohužel neobsahuje bližší údaje o provedených skladbách. V průběhu 17. století byly provedeny ještě další regaty (plavby alegoricky vyzdobených lodí) s hudbou. Takto se postupně vytvářela tradice, která vyvrcholila v 18. století.

Roku 1708 byla opět provedena norbertýnská lodní hudba a to při příležitosti vztyčení světcovy sochy (autor I. F. Platzler). Popis je opět od strahovského kronikáře. Dozvídáme se z něho, že účast publika byla nevídaná. Produkci doprovázel i ohňostroj a během něho projížděla po řece alegoricky vyzdobená plavidla. Zazněly figurální litanie pro orchestr a sbor ke cti sv. Norberta. Kronikář nám podává důležité svědectví o akustice hudby provozované na vodní hladině: *Svémi zvuknými tóny celé město naplnily.*

Největší popularity však dosáhly svatojánské lodní hudby. Již v 17. století se setkáme se snahami o svatořečení Jana Nepomuckého (Jana z Pomuku) . V českých zemích vyrůstala hluboká svatojánská tradice. Roku 1683 byla na Karlův most umístěna socha sv. Jana, na jejímž projektu se podílel architekt J. B. Mathey a sochař Jan Brokoff. Po této události po celé zemi vzrostl počet uměleckých děl inspirovaných svatojánským kultem. Jeho důsledkem byla snaha o beatifikaci sv. Jana, kterou Řím neustále odkládal. Za této situace vstoupili na jeviště pražští křížovníci s červeným srdcem – cyriáci. Podle legendy kronikáře Rohna byl světec shozen z Karlova mostu do Vltavy a jeho tělo pak vyloveno poblíž kláštera cyriáku. Zde byl pohřben před přenesením do chrámu sv. Víta. A tak se přímo nabízelo *pietní plavbou sledovat v protisměru cestu, po níž Vltava přenesla k cyriáckému klášteru světcovo tělo.* Cílem plavby bylo místo vraždy, cyriáky lokalizované pod svatojánskou sochu Karlova mostu. Zde pak téměř po celé 18. století provozovali lodní hudby - vždy v předvečer

ustanoveného svátku sv. Jana, tj. 15. května. Začalo se v cyriáckém kostele sv. Kříže většího o šestnácté hodině litaniami a požehnáním. Poté zpěváci a hudebníci nasedli do klášterem připravených lodí a plavili se za doprovodu intrád a střelby z hmoždířů ke Karlovu mostu. Zde zakotvili a bez liturgických obřadů byla provedena svatojánská hudba. Na závěr odjížděli zpět ke klášteru opět za zvuku intrád a střelby. Tisíce lidí přicházely až na tuto produkci a svátek slavili liturgicky až v oficiální den, tj. 16. května. Hudba tak měla koncertní ráz, i když zakončovala náboženský obřad. Popularita cyriáckých lodních hudeb natolik vzrostla, že je začaly napodobovat i jiné instituce. Nikdy ale neměly takový úspěch. Hlavně díky sepjatosti cyriáckých oslav se svatojánskou problematikou. Dále to bylo datum konání – romantika večerní vyzdobené a osvětlené jarní Prahy a především hudební proslulost a prestiž cyriáků. Klášter začal provozovat lodní hudby od roku 1715, avšak již od 16. století patřil mezi významná hudební centra. Byl založen roku 1256 a nalézal se na vltavském břehu v místech mezi dnešním hotelem Intercontinental a nemocnicí na Františku. Jeho historie končí rušením klášterů Josefem II. roku 1783. Dokladem o provozovaném zpěvu je zdobený graduál z roku 1567. Z počátku 17. století je zmínka o působení staroměstských pozounérů. Ve funkci ředitele kůru se během 18. století postupně vystřídali Christian Felber, Štěpán Náchodský, Augustyn Skopec a Jan Rohn. Felber se stal vůbec prvním dirigentem cyriáckých lodních produkcí. Náchodský byl ve funkci jen přechodně a dirigoval jedinou lodní hudbu v roce 1719. Jeho následovníkem se roku 1721 stal Augustyn Skopec a právě za jeho řízení začal klášter získávat svou dobrou hudební pověst. Skopcovo působení ve funkci dirigenta lodních hudeb je charakteristické úzkou spoluprací se Šimonem Brixim. Z 15 Skopcem dirigovaných hudeb bylo 6 zkomponováno právě tímto autorem. Roku 1739 nastoupil do funkce regenschoriho původně archivář a knihovník Jan Rohn. Byl i skladatelem, o čemž svědčí lodní hudby z let 1741 – 1756. Rokem 1758 začala velmi úzká spolupráce mezi Rohnem a Františkem Xaverem Brixim. Ten komponoval téměř všechny lodní hudby v létech 1758 – 1771. Dále se na tvorbě hudby k těmto příležitostem podíleli Jan Zach, František Kratochvíl a Günther Jacob (regenschori v benediktinském klášteře na Starém Městě).

Cyriácká lodní hudba se skládala ze tří částí: 1) Litanie
2) Concertus (forma da Capo, později nazýván motettum)

3) Regina Coeli

V několika případech nebyla cyriácká lodní hudba provedena pro špatné počasí nebo kvůli rozbourené Vltavě. V roce Janova blahoslavení (31. 5. 1721) bylo provozování lodní hudby posunuto až na 18. května. Důvodem byl příjezd císařovny Alžběty Kristýny do Prahy. Při

produkcích byla všechna pražská města přelidněná a to by mohlo být pro průjezd císařovny nebezpečné.

Nejokázaleji byla lodní hudba provedena při oslavách Janova svatořečení papežem Benediktem XIII. 19. března 1729. Cyriácká produkce se pro rozvodněný stav Vltavy nekonala. O to větší oslavy následovaly v říjnu téhož roku. Počátek slavností byl stanoven na 9. říjen. 12. září císař Karel VI. potvrdil místodržícím pozvání a zároveň omluvil svoji neúčast. Dále nařídil připravit dostatečné množství prachu pro salvy a povolil pořádání ohňostrojů, slavnostní osvětlení města a vytrubování intrád. Důrazně upozornil na nebezpečí hrozící při ohňostrojích. Oslavy iniciovalo pražské trojměstí. Mezi nimi nesměla chybět lodní hudba, která byla provedena 11. října a zazněly při ní Litanie a velkolepé Te Deum. Účinkovalo zde přes tři sta hudebníků! 1735 umírá Šimon Bixi. V letech 1737 – 1740 se komponování lodních hudeb ujal Jan Zach, jehož skladby byly v pozdějších letech ještě několikrát opakovány. 29. dubna 1743 přijela do Prahy za účelem korunovace Marie Terezie. 15. května se zúčastnila cyriácké lodní hudby. Při této produkci byl oslavován nejen světec, ale také císařovna korunovace a její dvacáté šesté narozeniny (12. 5. korunovace, 13. 5. narozeniny). Císařovna přijela ke Klementinu v půl osmé večer, nasedla se svým doprovodem na loď a připlula k mostu. Zde obdržela tištěnou synopsi a následovala lodní hudba. Ta byla pro pokročilou noční hodinu zkrácena. Císařovna komentovala lodní hudby výrokem: “*Das ist eine rechte Oper*“.

Od roku 1743 až do nástupu F. X. Bixiho (1758) skládal hudbu pro lodní produkce cyriácký regenschori Jan Rohn. Častokrát použil již provedené kompozice Zachovy či skladby Františka Kratochvíla z let 1731 – 1733. Roku 1758 si Rohn vybral pro komponování lodních hudeb F. X. Bixiho. Ten se o rok později stává kapelníkem v pražské katedrále sv. Víta. Bixi pak skládal hudbu pro všechny vodní produkce až do roku 1771.

Roku 1783 byl cyriácký klášter zvláštním dekretem Josefa II. zrušen. Tím zanikly i svatojánské lodní hudby a řada dalších lodních hudeb, realizovaná jinými institucemi. Tradice vodních hudeb zůstávala však nadále živá, jen se transformovala do výrazově i funkčně odlišné podoby. Díky josefínským reformám výrazně vzrůstala aktivita měšťanské třídy. Katolická liturgická hudba přestávala být dominantní složkou. Na její místo se postupně dostávala opera a veřejné koncerty. Roku 1792 nastoupil na trůn František II. Byla zavedena opět přísná cenzura a posílena moc katolické církve. 1794 zrušil císař omezení vztahující se k svatojánským oslavám. Lodní hudba se ale už nekonala. Byla pravděpodobně *zastaralým přežitkem*. V letech 1794 – 1798 pořádali lodní hudbu pražští ostrostřelci. Prováděla se zde

dechová hudba vojenského rázu. O provedených skladbách a jejich autorech nemáme žádné zprávy.

Lodní hudby se několikrát opakovaly i v průběhu 19. století. 15. května 1868 byla provedena regata s hudbou k příležitosti položení základního kamene Národního divadla. Pořadatelé využili předvečer svatojánského svátku, kdy se do Prahy sjížděla řada lidí z českého venkova. Událost komentoval i Jan Neruda. Slavnost položení kamene byla určena na 16. květen. V předvečer se konala velkolepé vodní hudba. Okolí Karlova mostu a Prozatímního divadla bylo slavnostně osvětleno. Na Vltavě pluly 3 vyzdobené lodě s třemi hudbami a sbory. Program tvořilo provedení písní Hej Slované a Kde domov můj. Druhá hudba se uskutečnila 15. května 1881 na Žofínském ostrově. Popis přinesl časopis Dalibor (1985, č. 15).

Významnou událostí bylo Pražské jaro roku 1957. Při nočním koncertu 25. kvěna byl na parníku Děvín umístěn orchestr FOK a sbor Typografia. Při tomto koncertu zazněly skladby: Vejvanovského Sonata vespertina, Biberova Intráda, Händelova Vodní hudba, Linkovy Korunovační intrády, Smetanova Slavnostní předehra 1848 a dále skladby Čajkovského, Fibicha a Dvořáka.

Z několikaleté tradice svatojánských lodních hudeb se nám do dnešních dnů dochovalo velmi málo skladeb. O osudech notového archivu zrušeného kláštera cyriáků prameny mlčí. Jeho pozůstatky nenalezneme ani v Muzeu české hudby v Praze. Vladimír Novák uvádí ve své publikaci několik možných hypotéz o osudu sbírky hudebnin. 1) mohl být uložen v pražských hudebních fondech, 2) Po zrušení pražského kláštera cyriáků mohl být přenesen do sesterského kláštera v Krakově – nepravděpodobné. Ostatní písemnosti kláštera jsou dochovány v Národní knihovně. Soupis hudebních bohemik 18. století v Krakově je rovněž neuvádí. Můžeme tedy bohužel říci, že archiv postihl stejný osud, jako většinu knihoven a archivů za josefínských reforem – skončil ve starém papíru.

Avšak ztráta materiálu není úplná – ve fondech kláštera Křížovníků s červenou hvězdou nalezneme mezi asi dvěma tisíci hudebnin dvě skladby, pocházející z neznámého cyriáckého hudebního archivu – v obou případech jsou to díla F. X. Brixiho. Dále se zde zachovalo offertorium od Františka Kratochvíla (z r. 1744) a dokonce svatojánské litanie pro sbor, orchestr a varhany od Šimona Brixiho. Název skladby vypovídá o jejím provozování v otevřeném prostoru. Dále se jeho skladby zachovaly v archivu strahovského kláštera (Regina coeli 1727) – pro norbertýnskou hudbu. Od roku 1952 je uložen v Muzeu české hudby. Několik pramenů bychom našli i v archivu metropolitního chrámu sv. Víta a u sv. Martina ve Zdi. Hudebniny se patrně šířily díky opisům určeným pro mnoho účinkujících.

Několik skladeb bylo v 70. a 80. letech znovu provedeno a nahráno na gramofonové desky. Mezi nimi i Concertus Festivus Šimona Brixiho objevený v Brandýse nad Labem (patrně jej vlastnili tamější hudebníci, kteří se zúčastňovali lodních produkcí). Text tohoto koncertu je totožný s textem závěru čtvrtého jednání svatojánské dramatické hry Fama Sancta (provedena Jezuity v Klementinu 19. října 1729, autor pravděpodobně Antonín Saletka). Počet zachovaných hudebnin je pravděpodobně vyšší, avšak svědectví textových pramenů je malé.

Velmi zajímavá je kapitola věnující se lodním hudbám v beletristickém a výtvarném umění. Nejlépe je tato problematika popsána v Jiráskově románu Temno, který pražským lodním hudbám věnuje rozsáhlý popis. Jirásek zřejmě znal Rohnovy záznamy o lodních hudbách stejně jako zachovalé Poštovské noviny. Byl poučen i po hudební stránce. Jádrem popisu se stala lodní hudba provedená roku 1725. Jiráskovo líčení oslav svědčí o jeho pozoruhodné znalosti dramaturgie i skladeb lodních produkcí. Z muzikologického hlediska postihl mnohé detaily týkající se skladeb i jejich interpretace. Vše navíc líčí s nepochybnou sugestivitou.

Z dalších autorů je uveden Zdeněk Gintl a jeho knížka O starých českých muzikantech, kde je lodní hudba líčena oproti Jiráskovi skromněji a o pramenný materiál se opírá jen okrajově. Časté poznámky o lodních hudbách nalezneme v dílech historika Antonína Novotného. Novotného práce stojí na rozhraní mezi beletrií a odbornými studii. Vychází z pramenů a jsou volně propojeny textem. Vítězslav Hálek popisuje ve svém románu Poldík Rumař svatební a pohřební slavnosti pražských loďkařů s hudbou na Vltavě.

Závěrem bych chtěl zdůraznit, že v 18. století byly lodní hudby oblíbené i u venkovské šlechty. Z doby J. A. Questemberga existuje zmínka o opravě lodi pro hudebníky. F. A. Špork pořádal hudební projížďky po Labi v Kuksu. Často byly také provozovány hudební zábavy na rybnících (rybníky v okolí Nových Dvůrů, 18. + 19. století).

Přílohy:

Bílí křížovníci - Cyriaci (Ordo crucigerorum cum rubeo Corde)

Historie Řádu

Řád Křížovníků s červeným srdcem - bílých křížovníků (Canonis Ordo Crucigerorum cum rubeo Corde) byl založen ve 12. století v době křížových výprav. Byl nazván podle mučedníka Sv. Cyriaka (zemřel r. 309). Hlavním posláním řádových bratří byla péče o nemocné ve špitálech a duchovní správa. Nejvyšším představeným řádu byl generální převor,

sídlící nejdříve v Římě a od r. 1340 v Praze. V čele jednotlivých konventů, zvaných kanonie, stál převor, od r. 1626 probošt.

Do Čech byli povoláni bratři Cyriaci z Polska králem Přemyslem Otakarem II. během křížového tažení proti pohanským Prusům v Polsku roku 1254. Roku 1256 vznikl nejstarší konvent v Praze na Starém Městě při kostele sv. Kříže Většího (později proslul jako první krátkodobé pohřebiště Sv. Jana Nepomuckého r. 1393.) Roku 1340 se Praha stává hlavním sídlem Řádu s generálním převorstvím. Vznikají řádové domy v Pardubicích, Klášterci nad Orlicí a Nových Benátkách. Všechny ovšem zanikají v době husitských válek. V letech 1437–1470 byl pražský konvent krátce obnoven řeholníky z Řezna. Další obroda nastala skrze Cyriaky z Krakova v roce 1628, opět u kostela Sv. Kříže Většího. Roku 1783 byl řád zrušen Josefem II.

Původní řádové budovy

Řádové domy:

Pardubice, Klášterec nad Orlicí, Nové Benátky. Všechny domy zanikly za husitských válek.

Řádové kláštery:

Staré město pražské - u kostela sv. Kříže Většího, Pardubice, Orlík

Kostely:

sv. Kříže Většího v Praze, sv. Bartoloměje v Pardubicích s kaplí sv. Jiljí, sv. Panny Marie v Orlíku, Staré Benátky

Kaple:

sv. Václava v Chlumku

Převorství:

Praha, Pardubice, Orlík, Nové Benátky

generální převor Albert - 1340

probošt Irenaeus Cucevius - 1628

probošt Trembský - 1635

probošt Vít Wolfsberg - 1770–1783

Svatý Cyriak

Cyriakus (Cyril) zemřel roku 309 za císaře Maximiána mučednickou smrtí. Jeho památka se slaví 8. srpna. Cyriakus znamená "poslušný Páně". Bývá zobrazován jako mladý jáhen se spoutaným démonem; někdy leží shrbený dábel nebo drak pod světcovými nohama, jindy ho vede světec na provaze. Většinou mívá v ruce palmu na znamení vítězství při mučení. Někdy bývá u jeho nohou [holčička](#); zřejmě dcera císaře Diokleciána, kterou uzdravil z posedlosti. Umělec z Estenfeldu ztvárnil Cyriaka jako mladého jáhna, který drží d'ábla na provázku dosti nedbale a zachází s ním hravě. Ukazuje nám, že d'ábel leckdy není tak hrůzný, jak se jeví; můžeme ho dokonce vodit na vodítku jako psa. Tento světec nás zve k tomu, abychom jej vzývali jako patrona proti pokušení a posedlosti a abychom důvěřovali, že Boží moc je silnější než moc Zlého.

Legenda vypravuje, že jáhen Cyriak byl jakýmsi bohatým mužem poslán k odsouzcům na nucených pracích stavějícím v Římě Diokleciánovy lázně. Měl jim pomáhat a zmírňovat jejich krutý úděl. Cyriak jim odnímal jejich břemena a povzbuzoval je. Dozorci nad tím žasli a ohlásili to vládci Diokleciánovi. Ten ho dal uvrhnout do vězení. Když se tam dostalo několik slepců, Cyriak vzýval Kristovo jméno a uzdravil je. Císař měl dceru posedlou zlým duchem. Když se dozvěděl o Cyriakově zázraku, dal je přivést, aby dívku uzdravil. Cyriak démonu přikázal, aby ji opustil. Ta pak vyznala svou víru v Krista a Cyriak ji pokřtil. Císař užasl nad tímto divem, ale víře se uzavřel. Zachránci dal však pokoj.

Po Diokleciánovi ale nastoupil na trůn Maximián a ten dal Cyriaka předvést před soud. Když nechtěl jáhen obětovat bohům, dal mu soudce polít hlavu vařící smolou. Jemu to však neuškodilo. Dal ho tedy různě mučit a nakonec stít. "Místodržitel si zabral Cyriakův dům a na místě, kde stálo baptisterium, si dal zřídit lázeň. Když k němu přišlo 19 jeho přátel, šli se tam vykoupat, pak hodovali, a hle, náhle všichni umřeli. Nato byla lázeň uzavřena a pohané se začali křesťanů bát a mít je v úctě" (Melchers 496).

Cyriak bývá především vzýván při posedlosti, protože uzdravil posedlou císařovu dcerku. Mnozí se domnívají, že posedlost je typickou nemocí éry pověr. Kolik však dnes existuje lidí, posedlých fixními ideami, fanatickými představami, úzkostí a nutkavými představami. Trpí jimi, ale nemohou jinak než se své obsesi podřídit. Jeden má nutkání stále si mýt ruce sotva vezme za nějakou kliku. Jiný kontroluje desetkrát za sebou, zda skutečně zamkl domovní dveře. Jiný je posedlý strachem, že dostane rakovinu, další že bude havarovat s autě nebo ho ovládají emoce, jichž se nemůže zbavit, traumata, která ho dusí a stravují. Cyriak osvobodí Diokleciánovu dceru od posedlosti tím, že nad ní vzývá jméno Kristovo, a tím, že poručí d'áblu, aby ji nechal na pokoji. K osvobození od cizích mocností je zapotřebí jiné moci. Je zapotřebí vztahu k Bohu, aby byl člověk s to zřící se model. Je zapotřebí blízkosti Ježíše Krista chceme-li odrazit destruktivní myšlenky a city. Náležím-li Pánu jako Cyriak, nebudou mít nade mnou cizí síly žádnou moc, nebudu náležet žádnému člověku, který by si mě hodlal přivlastnit a manipulovat mnou.

Cyriak uzdravuje ve vězení slepce, a proto císaře napadne, aby jeho dceru osvobodil od démona. Posedlost a slepota tu zřejmě souvisejí. Posedlost činí lidi slepými vůči pravé skutečnosti. Všechno vidím náhle brýlemi svých fixních idejí, svých kalných emocí, svých nutkavých stavů. Nejsem s to poznat skutečnost. Posedlost však může také souviset s otcovskou výchovou, kdy je dcera zcela pohlcena svým otcem. V legendě je jím císař. Jde

zřejmě o mocného otce, vedle něhož nemá dcera žádnou šanci žít vlastním životem. Náleží-li Kristu pak náleží původci života, tomu, jenž uvádí do života a jenž ji k životu povede. Dnes existuje mnoho jedinců ovládaných svým otcem nebo svou matkou. Ti se od jejich mocenského vlivu neodpoutali. Je to např. případ muže stále ještě ovládaného matkou, která mu natolik zdémonizovala jeho otce, že mu vzala veškerou možnost rozvinout vlastní mužství. Je tu např. žena, která se sice bránila své skrupulózní matce, přesto je však nevědomě určována jejím omezeným myšlením. Jiná je stále ještě otrocky poslušná svého otce, protože ho obdivuje: to ji činí neschopnou navázat skutečný vztah s mužem. Jiní muži a jiné ženy jsou tak symbioticky spjati s matkou, že se nikdy nedostanou do kontaktu sami se sebou. Cyriak je symbolem toho, že nás Bůh chce osvobodit od posedlosti negativním obrazem otce nebo matky. Přeje si, abychom žili svůj vlastní život, abychom vytvořili obraz, který si o nás učinil Bůh. Tím, že Cyriak pokřtí císařovu dceru, vtiskne jí obraz Kristův a osvobodí ji od představ, které do ní vsadil otec. Jestliže máme v sobě Kristovu pečeť, dostaneme se do kontaktu s naším nejvlastnějším, jedinečným obrazem, který Bůh v nás a skrze nás v tomto světě představuje.

Obnovení Řádu

Nová epocha Řádu Křížovníků s červeným srdcem se započala dne 16. března 1999 registrací u Ministerstvu vnitra ČR. U jeho znovuzrození stáli bratr Petr Václav Hruška a sestra Jaroslava Matoušová-Hrušková z Velešína a bratr Jaroslav Doležal z Roudného u Českých Budějovic. Tímto krokem se započala další etapa rozvoje tohoto řádu. Původně řeholní katolický řád byl obnoven jako laický ekumenického charakteru, přístupný všem křesťanům, kteří chtějí dle svých možností pomáhat potřebným.

<http://sweb.cz/krizovnici/historie.htm>